

Tízparancsolat

Lekció: Fil. 2.1-11
Textus: 2Móz. 20.7

2007. március 4.
Gazdagrét

A név

Pszt... ki ne mondd! Néven ne nevezd! Súlyos beteg, tudja ő is, mi is, de ne el hangozzék, hogy rák. ... Tudjuk, mi várható, de meg ne idézzük azáltal, hogy néven nevezük: halál.

Pszt! Ki ne mondd! Úgy örülök, lehet, hogy most végre összejön, de nem mondom ki, nehogy ne sikerüljön.

Tudja mindenki, az egész család. Mégsem beszélünk róla. Soha. Egyetlenegyszer sem. Szégyelljük. Az egész család titkos szégyene. Alig bírjuk. Belepusztulunk. De nem nevezük néven. Nem azonosítjuk. Nem ismerjük el a létét. Mintha nem is az lenne, ami valójában van. Nincs neve, nincs is. Hallgatunk.

Micsoda hatalma van a szónak! Micsoda erő van a néven nevezésben! Sokszor rettegünk ettől az erőtől, és inkább csak kerülgetjük a dolgok néven nevezését, mint macska a forró kását.

Mi van hát Isten nevével? Közülünk a legtöbben bármikor könnyebben kimondjuk, mint bizonyos egyéb szavakat. Ugyanakkor az a tapasztalatom, hogy vannak olyanok, általában kereső emberek, akik nem szívesen mondják ki, hogy Isten, Úr, vagy Jézus. Ez még túl személyes, túl konkrét, túl valóságos nekik. Inkább valahogy körülírják, ha már mindenképpen meg kell nevezni. Talán ők ösztönösen érznek valamit a harmadik parancsolat súlyából? „*Ne mondd ki hiába Istenednek, az Úrnak a nevét...*” Vizsgáljuk meg, mire hívja a szabadító Isten népét ebben a parancsolatban.

I. A név jelentősége

Az első parancsolatban Isten azt mondta Izraelnek, hogy ne legyenek idegen istenei, csak őt, az egyetlen igaz Istent, az Urat imádják. A második parancsolatban attól óvta őket, hogy miután a szabadításban megismerték az Urat, ne próbálják őt semmiféle kiábrázolással magukhoz láncolni. Nincs semmi ezen a világon, ami Istent megjeleníthetné, és így jelenlétét garantálhatná. A harmadik parancsolat logikus folytatása az előzőeknek: képet, szobrot nem birtokolhat és tisztelhet Izrael, de mégis van valamilye, ami nem kis hatalom forrása: tudja Isten nevét. Hogyan viszonyuljon ehhez?

Név és személy az ószövetségi gondolkodásban azonos. Ha ismered valakinek a nevét, ha néven tudod nevezni, akkor birtokolod őt. Akkor már nem kiismerhetetlen és félelmetes valami, amivel szemben állsz, hanem körülírt, megismert, birtokba vett valóság. Nem véletlen, hogy a teremtés történet elbeszélése szerint az ember azáltal gyakorolja a Teremtőtől kapott megbízást a teremtett világban, hogy minden állatnak nevet ad (1Móz. 2.18-20). És nem véletlen, hogy Isten mindvégig fenntartja magának a jogot, hogy az embert néven nevezze: „*Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!*” (Ézs. 43.1)

Isten Mózesnek jelentette ki a nevét, amikor az égő csipkebokorban megjelenve megbízta Izrael Egyiptomból való kivezetésével. Mózes az elhívással – és az Úrral – bírkózva kérdezte: „*Ha majd elmegyek Izrael fiaihoz, és azt mondom nekik: a ti atyáitok Istene küldött engem hozzátok, és ők megkérdezik tőlem, hogy mi a neve, akkor mit mondjak nekik?*” (2Móz. 3.13) Isten így válaszolt: „*Vagyok, aki vagyok.*” (v.14) Isten kijelentette nevét Mózesnek, de mindeközben mégsem adta magát népe kezébe. A név, az ÚR, vagy JHVH, ezt a gondolatot hordozza magában: amint velem jöttök az úton, majd megismertek engem. De Izrael mégis

ismeri az Úr nevét. Néven tudja nevezni az egyetlen igaz és szabadító Istent. Bármikor ki tudja mondani a nevét. Ez pedig erő és hatalom. Az Úr kijentette magát nekik a névben, önmagából, legvalóbb lényéből adott valamit népe szívébe és szájába. Ha nem jelentette volna ki önmagát Izraelnek, népe nem került volna kapcsolatba vele, hatalmas és szentséges erejével. Azáltal azonban, hogy lénye legmélyét fedte fel számukra, vállalja a kockázatot is: hogyan él vissza az ember ezzel az ismerettel? Hogyan „használja” az Úr nevét? Milyen cselekedetekhez fogja odaragasztani az ember az Isten nevét? Mire fogja használni az Úr erejét? Hiszen az ember Isten minden jó ajándékát képes eltorzítani és rosszra használni. Ezért olyan fontos Istennek, hogy a harmadik parancsolatban megmutassa népének a felelősséget, ami azzal jár, hogy megismerték őt.

Még mielőtt részletesebben megvizsgálánk a parancsolat tartalmát, még egy dologra fel kell hívni a figyelmet. Isten nevének használata lényegében a misszió kérdése. Ez éppen az egyiptomi szabadításban lesz nyilvánvaló, ahol Isten így szól a keményszívű fáraóhoz: *„kinyújtottam kezemet, és megvertelek téged és népedet dögvésszel ... de mégis megtartottalak, hogy megmutassam neked az erőmet, és hirdessék nevemet az egész földön.”* (2Móz. 9.15-16) Isten célja Izrael megszabadításával az, hogy neve ismertté legyen az egész földön. Nem mindegy hát, hogy ez a megszabadított nép, aki ma már Isten népe, mit kezd a névvel.

II. A név „használata”

„Ne mondd ki hiába...”, ne vedd fel, ne emeld fel hiába, mondhatnánk a héber szöveggel. Hogyan használhatja az Úr nevét az ő népe? Érezzük, maga a kifejezés „használni” ijesztő, hiszen hogyan használhatnánk mi az Úr nevét, őt magát. Mégis erről van szó, hiszen Isten kijentette nevét. Két nagy csoportba foglalva kívánom magyarázni e parancsolat jelentését: az elsőben a „hiába” a könnyelmű, üres, felelőtlen jelentéssel bír; a másodikban viszont az ártó szándékról, a romboló használatról esik szó.

Először csak éppen az említés szintjén essen szó a káromkodásról, valamint az esküdözésről (vö. 3Móz. 19.12, 24.16). (A bibliai meggyőződés szerint esküben lehet használni az Úr nevét, de erre most nem térek ki bővebben.) A káromkodás Isten nevének profán használata, az esküdözés szintén, mégha nem is direkt gyalázása Istennek, de nem sokkal jobb. Nyilvánvaló, hogy mindkettő sérti annak szentségét és szeretetét, aki önmagát kijelentette nekünk.

Sokkal fontosabbnak tartom, hogy Isten neve hiábavaló használatának láthatatlanabb, alattomosabb módjaira hívjam fel a figyelmet, hiszen legtöbbször ebben vallunk kudarcot. Ezen a ponton emlékezzünk vissza arra, hogy míg a keresők gyakran nagyon óvatosak Isten néven nevezésével kapcsolatban, a legtöbbször, akik hosszabb ideje vagyunk Jézus követői, közel sem érezzük ennek súlyát. Imádságban, beszélgetésben, éneklésben, mások tanácsolásaiban, gyermekeink nevelésében, egyedül, vagy közösségben, templomban vagy valaki otthonában, folyamatosan Isten nevét hívjuk segítségül, magasztaljuk őt, vagy éppen hivatkozunk az Úrra. A kezdeti félszegség és óvatosság, a kiváltságosság és a szentség érzése elmúlt, és szabadon árad a nyelvünk, profikká lettünk ebben, különösen mi, lelkipásztorok. Emlékszel még, milyen volt kimondani az Úr nevét abban az időszakban, amikor megismerted őt? Hogyan ízlelgetted, és milyen ajándék volt, hogy ismered őt? Vajon ma van-e súlya, van-e tartalma, van-e jelentősége ezen szavainknak? Könnyen, hiába, a „semmire” vesszük fel nevét mindezen helyzetekben, vagy igenis tartalommal, Isten által hitelesítve, elfogadva, úgy, hogy ő gyönyörködik abban, hogy mi, kedves gyermekei megszólítjuk őt, vagy éppen bizonyosságot teszünk róla, esetleg magasztaljuk dicsőségét? Honnan tudhatjuk?

Nyilvánvaló, hogy a mérce nem a másik ember, hogy ő mit érez, mit gondol, hanem te magad. Abban az értelemben, hogy e szavak mögött ott van-e az Istennel való hiteles és élő

kapcsolat? Nem a tökéletes és hibátlan élet, nem a „győzelemről győzelemre menetelés”, hanem az Úrral való őszinte közösség, még a küzdelmek, nehézségek közepette is. Mert ha nincs, jobb, ha elnémulunk. Jobb csendben maradni, mint kegyes frázisokat puffogatva fenntartani a látszatot, hogy velünk minden rendben. Jobb kimondani, hogy kátyúba kerültem, nem találok az Urat, hogy úgy érzem, elvesztettem a vele való közösség élő voltát, semmint nevét hajtogatva magamat becsapni. Azt hiszem, értjük, miről van szó. Legtöbbször érezzük, milyen ijesztő és visszás, amikor valaki teli szájjal harsogja az Úr nevét, de közben az egész élete annak példája, aki nem veszi komolyan Isten akaratát. Ez tesz a legrosszabbat annak, hogy Isten nevét megismerjék az egész földön!

Ennek a – nevezzük néven –névleges kereszténységnek további formái, amikor családi, egyházi, vagy nemzeti ügyeket, ünnepeket öltöztetnek keresztény köntösbe. Nem mintha nem lehetne hitelesen Isten nevében szólni, vagy őt segítségül hívni ilyen alkalmakkor is! De amikor egy ügy – bármilyen ügy! – azonosítást nyer Isten nevével, akkor mindazok, akiknek az az ügy nem ügy, érthetően, elidegenednek Istentől. Ilyenkor Isten csak arra való, hogy az ember jó ügyeit (gyermekszületés, esküvő, emlékműavatás, útavatás, szőlőszüret, borkészítés, politikai kampány, stb...) nevével hitelesítse. Az ember odaragasztja Isten nevét saját ügyeihez, és gyakran nem az áldáskérés komolyságával és alázatával, ami helyén való, hanem egyszerű píárfogásként. Mert így olyan szép és hangulatos.... Mert így többeket meg lehet nyerni ügyünknek.... Stb.

Sokkal súlyosabb azonban mindezeknél, amikor az ember nem a jó, vagy legalábbis közömbös ügyekhez ragasztja az Úr nevét, hanem ártó, pusztító módon él azzal. Mert ki kell mondanunk, el kell ismernünk, nem volt olyan gonoszsága és sötétsége az emberi történelemnek, amit ne próbáltak volna meg igazolni az Úr nevével. És ha valahol, itt bizonyosan áll Isten intése: „*mert nem hagyja az Úr büntetés nélkül, ha valaki hiába mondja ki a nevét!*” Ha csak a múlt század két kegyetlen diktatórikus berendezkedésére tekintünk, sajnos, megáll ez az igazság. Mind a náciizmust, mind a kommunizmust kiszolgálták keresztény egyházak. Az is igaz, hogy olyan elkötelezett és hűséges követői is voltak Jézusnak, akik nem voltak hajlandók beállni abba, hogy Isten nevével magyarázzák az embertelenséget.

De használták és használják – elsősorban vallásos vezetők – Isten nevét és ezzel az ő hatalmát emberek megfélemlítésére, rettegésben tartására. A szekták működésének egyik alapvető dinamikája éppen ez. Ha elhagyod a közösséget, Isten ítélete, sőt, bizonyos esetekben Isten átka van rajtad, hirdetik. Az Úr nevében való hatalommal történő visszaélés ez éppen úgy, mint amikor valakik, a „név birtokosai”, azaz a vallásos vezetők haszonlesésre, vagyonuk és gazdagságuk megszerzésére használták Isten nevét. Őszintén, alázatosan és fájdalommal kell megvallanunk, hogy abban az Isten népében, amelynek Jézus Krisztus elhívása által mi is tagjai vagyunk, minden elképzelhető gonoszság és utálatosság megtörtént – felhasználva az Úr nevét. Legyünk hát alázatosak, és éberek, amint Pál apostol mondja: „*Aki ... azt gondolja, hogy áll, vigyázzon, hogy el ne essék!*” (1Kor. 10.12). Mert miközben esetleg elszörnyölködünk és hitetlenkedünk, hogy lehettek ilyen vakok más keresztények, magunk is, egy általunk nem látott területen, könnyen hasonló helyzetbe kerülhetünk. Gondoljuk hát nagyon meg, amikor egy ügyet, egy igazságot Isten nevében teljes erőbedobással képviselünk vagy védünk! Akármilyen nyilvánvaló is számunkra, kérdezzük meg az Urat, hogy vajon ő is így gondolja-e. Ne essünk annak vétkébe, hogy nevét lerángatjuk pitiáner, vagy éppen bolond dolgainkhoz!

III. „Szenteltesék meg a te neved!”

Talán a legjobb védelem az előbbieken ellen, ha nem állunk meg azon a ponton, hogy ne vegyük fel hiába az ő nevét. Márcsak azért sem, mert ne gondoljuk, hogy jobb az az ember,

aki azért nem sérti meg ezt a parancsolatot, mert már úgysem imádkozik, úgysem tesz bizonyosságot az Úrról, valamint egyáltalán nem érdeklődik iránta. Éppen ezért fordítsuk figyelmünket arra, aki így tanított minket imádkozni „*Szenteltessék meg a te neved!*” Jézus Krisztus rámutat arra, ami a zsoltárokból is olyan világos: Isten nevének az imádságban, a magasztalásban, a dicsőítésben van helye. Ha magam elé képzelem Jézust, amint ezt imádkozza és adja tovább a tanítványainak, érzem az erőt, a tüzet, amellyel mondja: szenteltessék meg a te neved. Mindent alárendelt annak, hogy az Urat megismerjék az egész világon. Az egészségét, a fiatalságát, az épségét, a jövőjét, a karrierjét, az életét...

És most Jézus intéz kérdést hozzád: túl azon, hogy nem kívánod hiába felvenni az ő nevét, mit adsz oda azért, hogy megszenteltessen, hogy dicsőséget nyerjen az ő neve? Hiszen Jézus Krisztus az ÚR! Ő az Isten! Az ő neve, a legdrágább név, a leghatalmasabb név, az Isten neve.

„megalázta magát, és engedelmeskedett mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig. Ezért fel is magasztalta őt Isten mindenek fölé, és azt a nevet adományozta neki, amely minden névnél nagyobb, hogy a Jézus nevére minden térd meghajoljon, mennyieieké, földieké és földalattiaké, és minden nyelv vallja, hogy Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére.”

Egyszer minden ember leborul előtte. Vagy imádva és dicsőítve őt, vagy az ítélettől rettegvé. Mit ér meg neked Jézus neve dicsősége? Mit ér meg neked, hogy az ő nevét hirdessék az egész világon? Mennyire drága Jézus számodra? Tudod-e, hogy róla neveznek kereszténynek? Rajtad az ő neve!

Az apostolok, miután elnyerték a Szentlélek erejét, majd elfogták őket Jézus nevének hirdetéséért, így szóltak a hatalmasok előtt a kihallgatáson: „*nincsen üdvösség senki másban, mert nemis adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnénk.*” Hiszed-e ezt? Odaadod-e magad Jézus hirdetésének, az Atya dicsőítésének, a Szentlélek erejében? Tedd meg! Ámen!